

ОСНИВАЊЕ И РАД ПОДОДБОРА ДРУШТВА „КЊЕГИЊА ЉУБИЦА”
У ЛЕСКОВАЧКОМ КРАЈУ 1901-1903. ГОДИНЕ

Апстракт: Убрзо после оснивања друштва „Књегиња Љубица” у Београду кренуло се са оснивањем пододбора широм Србије. Нису прошле ни непуне три године, а у Лесковцу је 1901. године основан пододбор овог друштва. Само неколико месеци након оснивања пододбора у Лесковцу, основан је и пододбор у Лебану. Године 1903. Друштво „Књегиња Љубица” шири своју делатност и на подручје Горње Јабланице. У раду је приказано оснивање и делатност пододбора Друштва „Књегиња Љубица” у лесковачком крају у периоду од 1901. до 1903. године. Рад је написан на основу необјављене архивске грађе која се чува у Историјском архиву у Београду у фонду Одбор госпођа друштва „Књегиња Љубица”, као и архивске грађе Архива Цркве Светог Јована Крститеља у Лебану.

Кључне речи: Друштво „Књегиња Љубица”, лесковачки крај, Лесковац, Лебане, Медвеђа.

Још је давне 1950. године чувени проучавалац Лесковца и лесковачког краја, Сергије Димитријевић писао у свом раду *Стари Лесковац као културни и просветни центар* да „у нашој средини постоје предрасуде о културној заосталости нашега града у прошлим временима.” Након тога он је истакао да „ту заблуду треба разбити”.¹ Ми се у потпуности слажемо са његовим ставом и у складу са тим покушаћемо да у наредним редовима донесемо неке нове чињенице у погледу значаја Лесковца и лесковачког краја за развој културе и просвете у Србији. Нашу претпоставку потврдићемо на примеру оснивања и рада пододбора друштва „Књегиња Љубица” у лесковачком крају. Чињенице које ћемо изнети у наредним редовима засноване су на проучавању оригиналне архивске грађе која се чува у Историјском архиву у Београду у фонду Одбор госпођа друштва „Књегиња Љубица” као и архивске грађе храма Светог Јована Крститеља у Лебану. На основу проучене литературе, као и радова који су објављени у Лесковачком зборнику стекли смо утисак да о овој теми уопште није писано и да она није ни истраживана, па сматрамо да пружамо допринос и подстицај истраживачима да се позабаве њеним проучавањем.

Након ослобођења Лесковца од Турака 1877. године, а нарочито после припајања ових крајева Кнежевини Србији почео је да буја културни живот. Осниване су читаонице, књижаре, штампарија, певачка и културно-просветна

¹ С. Димитријевић, *Стари Лесковац као просветни и културни центар*, Лесковац 1950, 5.

друштва.² Један од првих пододбора културно-просветних друштава који је основан у Лесковцу, био је пододбор Друштва „Светог Саве”. Друштво „Светог Саве” било је основано почетком септембра 1886. године у Београду у циљу помагања српског народа у Старој Србији и Македонији.³ Пододбор овог друштва основао је тадашњи директор лесковачке гимназије Милош С. Милојевић 1886. године.⁴ Иницијативу за оснивање Милојевић је покренуо у сали лесковачке Општине 27. септембра⁵ 1886. на Крстовдан када је окупљене обавестио о оснивању Друштва „Светог Саве” у Београду и позвао их да приступе овом друштву.⁶ Пододбор Друштва „Светог Саве” у Лесковцу био је један од првих пододбора у Србији. Неколико месеци након његовог оснивања у Лесковцу је јануара 1887. основано прво Певачко друштво „Бранко”.⁷ Исте године у Лесковцу почиње да излази и први лесковачки лист „Црквени гласник”⁸, а на крају девете деценије 19. века почиње да ради и прва аматерска позоришна група.⁹ Оснивањем ових културно-просветних друштава и покретањем штампе Лесковац и лесковачки крај добили су темељ за развој и ширење културе, просвете и писмености.

На крају девете деценије 19. века, тачније 12. фебруара 1899.¹⁰ на велики хришћански празник Света три јерарха у Београду је основано Друштво „Књегиња Љубица”.¹¹ Њега су основале учитељица и наставница математике Милка Вуловић и госпођа Дафина Протић.¹² Према члану 1. Правила Друштва „Књегиња Љубица” првенствени циљ био је „да материјално потпомаже и подиже српске православне цркве у Македонији и Старој Србији”.¹³ Милка Вуловић била је на позицији председнице удружења до јануара 1904. године када ју је заменила Савка Панић.¹⁴ Специфичност овог Друштва била је у томе што је оно представљало женско патриотско друштво. Од августа 1900. године

² Ж. Стојковић и др., Историја Лесковца, Београд 1992, 157-158.

³ М. Војводић, Друштво Светог Саве – документи 1886-1891, Београд 1999, 7-8.

⁴ Споменица Друштва Светог Саве, Београд 1936, 166. У поменутој књизи Историја Лесковца аутори су погрешно закључили да је пододбор Друштва „Светог Саве“ у Лесковцу основан 1888. године.

⁵ Датуми у раду су по новом календару.

⁶ „Говор“, Српство, бр. 5, 15. октобар 1886.; „Говор“, Српство, бр. 6, 1. новембар 1886.; „Говор“, Српство, бр. 7, 15. новембар 1886.

⁷ Ж. Стојковић, н. д., 157-158.

⁸ С. Димитријевић, н. д., 14.

⁹ Исто, 17.

¹⁰ У српској историографији било је прихваћено да је Друштво „Књегиња Љубица“ основано 30. јануара 1899. године. (Ј. Милановић, „Odbor gospodja "Knjeginja Ljubica" 1899-1942“, Историја XX века, 1, Београд 2015, 26.; Ј. Милановић, „Хуманитарни рад и задужбине одбора госпођа "Књегиња Љубица"“, Лесковачки зборник, LV, Лесковац 2015, 155.; М. Софронијевић, Хуманитарна друштва у Србији, Београд 2003, 92.) Међутим, прегледајући доступне изворе у фонду Одбора у Историјском архиву у Београду дошли смо до сазнања да је Друштво основано 30. јануара али по старом календару. По новом календару друштво је заправо основано 12. фебруара.

¹¹ Историјски архив Београда (ИАБ), Одбор госпођа Друштва „Књегиња Љубица“ (1084), 70.1.23., Рад 1899, 1900, 1901, 1902, 1903. године Милка С. Вуловић, 9.

¹² Ј. Милановић, Odbor gospodja..., 26.; ИАБ, 1084, 70.1.23., Рад 1899, 1900, 1901, 1902, 1903. године Милка С. Вуловић, 9.

¹³ Правила одбора госпођа „Књегиња Љубица“, 3.

¹⁴ ИАБ, 1084, књ. 1, 60.

заштитница и прва дама Друштва била је краљица Драга Обреновић.¹⁵ Друштво је сваке године 12. фебруара одржавало редовну годишњу скупштину на којој је подношен извештај о раду за претходну годину и финансијски извештај. Сваке четврте године Друштво је организовало Главну скупштину на којој су учествовале и све председнице пододбора. Одмах по оснивању Друштва, а у складу са 4. чланом друштвених правила, кренуло се са оснивањем пододбора широм Србије. Оснивање пододбора широм Србије регулисао је посебни одељак у саставу друштвених правила. Одељак је носио назив „Пододбори” и члан 1. овог одељка гласио је: *„Одбор госпођа ”Књегиња Љубица” да би што више прикупио прилога, како би могао постићи свој свети циљ, а и да би што лепше заинтересовао наш отмени, имућни део женскиња, миле нам отаџбине, о раду Одбора госпођа ”Књегиња Љубица” решио је: да образује пододборе, како по варошима (градовима) тако и по варошицама.”* До почетка Првог балканског рата Друштво је на територији Краљевине Србије имало око 30 пододбора.¹⁶

Само две године након оснивања друштва „Књегиња Љубица” у Београду, председница друштва госпођа Милка Вуловић посетила је Лесковац 16. децембра 1901. године. Приликом посете Лесковцу она је према члану 3. који се односи на оснивање пододбора, покренула иницијативу за оснивање пододбора друштва „Књегиња Љубица” и у том тренутку имала је улогу „покретачице”.¹⁷ Истог дана дошло је до оснивачког састанка. Члан 4. одељка правила регулисао је избор председнице, потпредседнице и благајнице.¹⁸ Тако је за прву председницу новоформираног пододбора у Лесковцу изабрана госпођа Јелена Хадије, за потпредседнице госпођа Јулка Комненовић и госпођа Јелена Илић, а за благајницу госпођа Мариола Лазаревић.¹⁹ Том приликом у новоосновани пододбор у Лесковцу приступиле су 24 жене.²⁰ Пододбор у Лесковцу био је један од шест пододбора основаних 1901. године. Пре њега основани су пододбори у Крагујевцу, Шапцу, Нишу, Бољевцу, Куршумлији.²¹ Убрзо након оснивања овог пододбора, председница друштва Милка Вуловић послала је почетком 1902. у Лесковац 50 чланских картица за потребе пододбора.²² До фебруара 1902. број чланица у лесковачком пододбору попео се са 24 на 30.²³

Након оснивања пододбора у Лесковцу, стекли су се услови за оснивање пододбора у Лебану. Лебане је у том тренутку било мала варошица, па је оснивање овог пододбора имало изузетан значај за културно-просветне прилике у овој општини и у Јабланичком срезу. Пододбор друштва „Књегиња Љубица” основан је у Лебану 11. марта 1903. године.²⁴ На сам дан оснивања у Лебану се уписало 14 сталних чланица у друштво „Књегиња Љубица”.²⁵ Према члану 6. одељка о пододборима друштвених правила, сталне чланице плаћале су годишњу

¹⁵ ИАБ, 1084, књ. 1, 48.

¹⁶ J. Milanović, Odbor gospodja..., 26-27.

¹⁷ ИАБ, 1084, 70.1.23.

¹⁸ Правила одбора..., 9.

¹⁹ ИАБ, 1084, књ. 26.

²⁰ ИАБ, 1084, 70. 1. 23.

²¹ Исто.

²² ИАБ, 1084, књ. 26.

²³ ИАБ, 1084, 70.1.23.

²⁴ Исто.

²⁵ Исто.

чланарину у износу од 10 динара.²⁶ На оснивачком састанку у Лебану за председницу пододбора била је изабрана Катарина Златановић.²⁷ Функцију благајнице пододбора добила је супруга свештеника Васе Поповића, Јелена Поповић.²⁸ Нисмо успели да сазнамо да ли је приликом оснивања пододбора у Лебану изабрана потпредседница и која жена је обављала ту функцију. Број чланица у Лебану се до краја маја 1902. повећао на 50, док је број чланица у Лесковцу остао исти, 30.²⁹

Јуна 1902. Друштво „Књегиња Љубица” је у својим књигама израдило списак председница својих пододбора. На том списку налазе се имена 17 председница пододбора широм Србије. Друштво је у том тренутку имало следеће пододборе: у Куршумлији, Прокупљу, Нишу, Врању, Лесковцу, Сурдулици, Лебану, Крагујевцу, Бољевцу, Шапцу, Ћуприји, Алексинцу, Сокобањи, Пироту, Белој Паланци, Смедереву и Пожаревцу. Пошто се на том списку налазе и пододбори у Лесковцу и Лебану сматрамо да су они играли значајну улогу у организацији Друштва „Књегиња Љубица”. На списку се као председнице пододбора у Лесковцу и Лебану наводе Јулка С. Комненовић и Катарина М. Златановић.³⁰ На овом списку се не помиње дотадашња председница пододбора у Лесковцу Јелена Хадије, а да ли је она у међувремену дала оставку или се нешто друго десило не можемо са сигурношћу утврдити.

На основу једног писма председнице друштва Милке Вуловић које је упутила председници пододбора у Лесковцу Јулки Комненовић сазнајемо да је пододбор у Лесковцу био организовао неку забаву на којој је од грађанства и еснафа бакалско-ужарско- трговачког одбора у Београду примио 320 динара прилога.³¹ Претпостављамо да је пододбор у Лесковцу ову забаву организовао ради прикупљања прилога за српске цркве и манастире у Старој Србији и Македонији. Из овог писма сазнајемо још и да је одбор из Београда за све приложнике на забави у Лесковцу послао захвалнице.³² У исто време одбор у Београду примио је 200 динара прилога које је сакупио пододбор из Лебана.³³

У том тренутку покушано је оснивање и пододбора у Медвеђи. Међутим на територије Медвеђе је том приликом за оснивање пододбора била заинтересована само жена пограничног каплара Алексе Радојевића из Петриља. Према члану 2. одељка правила о оснивању пододбора, пододбор се у одређеном граду или варошици могао основати ако на оснивачком састанку буде присутно најмање 10 жена.³⁴ Да би се кренуло са оснивањем пододбора у Медвеђи, а с обзиром на малу заинтересованост, председница друштва Милка Вуловић обавестила је председницу пододбора у Лебану Катарину Златановић да узме учешћа у помагању око формирања пододбора у Медвеђи. Госпођа Радојевић из Петриља је за то време требала да уплати утемељивачки улог од 25 динара, а до уплате одбор

---

²⁶ Правила одбора..., 10.

²⁷ ИАБ, 1084, књ. 26.

²⁸ Исто.

²⁹ ИАБ, 1084, 70.1.23.

³⁰ ИАБ, 1084, књ. 26.

³¹ Исто.

³² Исто.

³³ Исто.

³⁴ Правила одбора..., 9.

из Београда ју је сматрао као члана приложника.³⁵ Сам чин оснивања пододбора у Медвеђи обављен је 6. фебруара 1903. године.³⁶ За председницу пододбора је тада била изабрана Евгенија Радосављевић.³⁷ Немамо изворних докумената којима би утврдили ко су биле потпредседница и благајница пододбора у Медвеђи.

Непосредно после оснивања пододбора у Медвеђи, у првој половини 1903. године дошло је до промене на председничким позицијама у пододборима у Лесковцу и Лебану. На место председнице пододбора у Лесковцу долази Јелена Илић, дотадашња потпредседница, док је за председницу пододбора у Лебану изабрана Љубица Величковић.³⁸ Као председница пододбора из Лесковца, Јелена Илић је 23. фебруара 1903. године присуствовала четвртој редовној годишњој скупштини друштва „Књегиња Љубица” у Београду. На истој скупштини била је присутна и Даница Стефановић³⁹ из Лебана.⁴⁰ Све председнице пододбора широм Србије учествовале су у раду годишње скупштине.⁴¹ Међутим, на поменутој четвртој годишњој скупштини од председница из лесковачког краја била је присутна само Јелена Илић, док госпођа Љубица Величковић из Лебана није била присутна, па претпостављамо да је Даница Стефановић уместо ње вршила функцију потпредседнице пододбора. На истоименој скупштини није била присутна председница пододбора из Медвеђе, највероватније јер је тај пододбор био основан само две недеље пре одржавања редовне годишње скупштине у Београду.

Крајем априла, тачније 30. априла 1903. године основан је још један пододбор Друштва „Књегиња Љубица” у лесковачком крају. Био је то пододбор у селу Реткоцеру поред Медвеђе. На оснивачкој скупштини биле су присутне четири жене и то: Милева Вукићевић из Чокотина, Наталија Костић (супруга свештеника Светозара Д. Костића) из Реткоцера, Милунка Шутановић из Реткоцера и извесна госпођа Живковић из Реткоцера.⁴² Убрзо након оснивачке скупштине, чланице пододбора у Реткоцеру за председницу пододбора изабрале су госпођу Милеву Вукићевић.⁴³

Док су се пододбори друштва „Књегиња Љубица” ширили на југу Србије, на другој страни, у Београду, Делфа Иванић, супруга српског конзула у Скопљу Ивана Иванића, и Надежда Петровић одлучиле су у лето 1903. године да оснују једно женско патриотско друштво чији би циљ био помагање српског народа јужно од Ристовца.⁴⁴ Убрзано се кренуло са припремама и на Велику Госпојину 28. августа у великој сали Коларца пред око 3000 присутних жена основано је још

---

³⁵ ИАБ, 1084, књ. 26.

³⁶ ИАБ, 1084, 70.1.23.

³⁷ Исто.

³⁸ Исто.

³⁹ Госпођа Даница Стефановић спомиње се као стална чланица друштва „Књегиња Љубица“ одмах после оснивања 1899. године. (Правила одбора..., 12.)

⁴⁰ ИАБ, 1084, 70.1.23.

⁴¹ Ј. Милановић, Хуманитарни рад..., 156.

⁴² Архив цркве Светога Јована Крститеља у Лебану, несређена грађа, Пододбор Друштва „Књегиња Љубица“ Реткоцер – Одбору госпођа „Књегиња Љубица“ Београд.

⁴³ ИАБ, 1084, 70.1.23.

⁴⁴ Ј. Милановић, „Bosna i Hercegovina u Vardaru – kalendaru Kola srpskih sestara“, Istorija XX veka, 1, Београд 2017, 29.; Љ. Мирковић, „Грађа о Колу српских сестара у Архиву Србије“, Архивски преглед, 1-2, Београд 1990, 67.

једно женско патриотско друштво које је понело име „Коло српских сестара”.⁴⁵ За председницу „Кола” изабрана је Савка Суботић.⁴⁶ Само неколико дана након оснивања „Кола” председница Савка Суботић упутила је допис друштву „Књегиња Љубица” да чланице овог друштва ступе у „Коло српских сестара”.⁴⁷ О том питању расправљало се на седмој ванредној седници друштва „Књегиња Љубица” 22. октобра и после дуже дискусије одлучено је да се чланице пододбора друштва „Књегиња Љубица” широм Србије упишу за чланице „Кола српских сестара.” Почетком новембра послато је циркуларно писмо свим пододборима друштва „Књегиња Љубица” широм Србије у вези са овом одлуком. Једно такво писмо стигло је и пододбору у Реткоцеру. У писму је стајало да чланице пододбора друштва „Књегиња Љубица” треба да се упишу у „Коло српских сестара”, и да је уписнина 1 динар.⁴⁸ У писму је још стајало и „да се „Коло сестара” помаже утолико уколико се не коси тај рад са задатком одбора госпођа „Књегиња Љубица”.⁴⁹ Међутим, оснивање „Кола српских сестара” и позив да се чланице друштва „Књегиња Љубица” упишу за чланице поједини пододбори су схватили да треба угасити те пододборе и формирати пододборе „Кола”. Такав случај се десио октобра 1903. године у Врању, где је пододбор друштва „Књегиња Љубица” угашен, а формиран је пододбор „Кола српских сестара”.⁵⁰ Ова вест негативно је одјекнула и у Лесковцу, где се почело препричавати да је друштво „Књегиња Љубица” престало да постоји. Због оваквих појава председница пододбора из Лесковца апеловала је на главну управу у Београду да изда проглас у коме би стајало да друштво „Књегиња Љубица” и даље постоји и ради.⁵¹

У међувремену пододбору у Реткоцеру стигло је још једно писмо председнице друштва Милке Вуловић у коме она истиче да су 14. септембра изасланице друштва примљене на аудијенцију код краља Петра Карађорђевића. Председница Вуловић је у овом писму замолила председницу пододбора у Реткоцеру да „са чланством и свима чланицама, са новом снагом, прегалаштвом и љубављу праве српкиње порадите на упису у чланство”.⁵² Председница пододбора у Реткоцеру Милосава Вукићевић обавестила је одбор у Београду крајем новембра 1903. да ће кренути са послом у свом пододбору и порадити на његовом ширењу.⁵³

Што се тиче рада пододбора у лесковачком крају до краја 1903. најактивнији пододбор био је у Лебану. То закључујемо на основу књиге благајне за 1903. на основу које видимо да је овај пододбор имао 396,90 динара прихода. Након њега следи пододбор у Лесковцу који послује са 140,65 динара прихода.⁵⁴ Пододбор у Медвеђи није имао прихода па долазимо до закључка да су његове

⁴⁵ „Коло српских сестара“, Велика Србија, бр. 1, 15. август 1903.

⁴⁶ J. Milanović, „Bosna i Hercegovina...“, 32.

⁴⁷ ИАБ, 1084, књ. 1, 6-7.

⁴⁸ АЦСЈКЛ, Одбор госпођа „Књагиња Љубица“ Београд – Председници пододбора госпођи Милеви В. Вукићевић - Реткоцер.

⁴⁹ Исто.

⁵⁰ ИАБ, 1084, књ. 1, 25.

⁵¹ Исто, 20.

⁵² АЦСЈКЛ, Одбор госпођа „Књагиња Љубица“ Београд – Председници пододбора госпођи Милеви В. Вукићевић - Реткоцер.

⁵³ ИАБ, 1084, књ. 1, 112.

⁵⁴ Исто, 79.

активности биле сведене на минимум и да је испред њега био чак и пододбор у Реткоцеру. Пододбор у Лесковцу је своје активности спроводио и преко организовања домаћичких течајева за варошку и сеоску женску омладину. Течајеви су били одржавани два пута годишње.⁵⁵

*

Оснивање друштва „Књегиња Љубица” било је везано за тежак положај српског народа у Старој Србији и Македонији. Само две године након оснивања овог друштва у Београду, основан је децембра 1901. године његов пододбор у Лесковцу, један од првих на југу Србије. Пододбор је покривао територију некадашњег Лесковачког среза и радио је веома солидно за ондашње прилике.

Неколико месеци након формирања пододбора у Лесковцу, током 1902. године формиран је и пододбор друштва „Књегиња Љубица” у Лебану. Пододбор у Лебану био је први пододбор на територији Јабланичког среза. Већ наредне 1903. године формирана су још два пододбора на територији Јабланичког среза. Били су то пододбори у Медвеђи и Реткоцеру.

На основу расположивих извора можемо закључити да су током 1902. и 1903. пододбори Друштва „Књегиња Љубица” у лесковачком крају имали запажену улогу у развоју просвете и културе на просторима југа Србије. По активностима и броју чланства заузимали су значајно место у раду Друштва „Књегиња Љубица”. Ову констатацију потврђује и чињеница да су почетком 1903. године на редовној годишњој скупштини у Београду учествовале и представнице из Лебана и Лесковца. Што се тиче рада пододбора у Медвеђи, осим оснивачке скупштине која је споменута у документацији друштва „Књегиња Љубица” немамо више доступних извора о његовом раду. Приходи из овог пододбора нигде се не наводе у књигама благајне и финансијским извештајима друштва. Могуће да је овај пододбор због своје неактивности у току 1903. године деловао у склопу рада пододбора у Реткоцеру или Лебану.

---

⁵⁵ J. Milanović, Odbor gospodja..., 28.

Извори

Необјављени извори

Историјски архив Београд, фонд Одбор госпођа друштва „Књегиња Љубица”
Архив храма Светог Јована Крститеља Лебане, несређена грађа.

Објављени извори

Војводић, Михаило. Друштво Светог Саве – документи 1886-1891. Београд 1999.
Правила одбора госпођа „Књегиња Љубица”

Штампа

Велика Србија (1903)
Српство (1886)

Литература

Димитријевић, Сергије. Стари Лесковац као просветни и културни центар. Лесковац 1950.
Милановић, Јасмина. „Хуманитарни рад и задужбине одбора госпођа "КњегињаЉубица"”. Лесковачки зборник, LV. Лесковац 2015. 153-165.
Milanović, Jasmina. „Odbor gospodja "Knjeginja Ljubica" 1899-1942”. Istorija XX veka, 1. Beograd 2015. 23-33.
Ista. „Bosna i Hercegovina u Vardaru – kalendaru Kola srpskih sestara”. Istorija XX veka, 1. Beograd 2017. 39-57.
Мирковић, Љиљана. „Грађа о Колу српских сестара у Архиву Србије”. Архивски преглед, 1-2. Београд 1990. 65-76.
Софронијевић, Мира. Хуманитарна друштва у Србији. Београд 2003.
Споменица Друштва Светог Саве. Београд 1936.
Стојковић, Живан, Слободанка Стојичић и Хранислав Ракић. Историја Лесковца. Београд 1992.